

DŁUTEM
PISANE

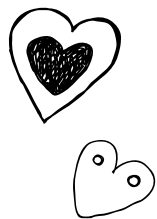
MINI-PRZEWODNIK po tradycji rzeźbiarskiej gminy Adamów

Myślisz, że tradycyjna wieś to tylko pola uprawne i lasy?

Gmina Adamów pokazuje, że może być zupełnie inaczej... Poza malowniczymi krajobrazami znajdziesz tu coś naprawdę wyjątkowego – bogatą kulturę ludową i tradycję rzeźbiarską, która żyje do dziś. Szczegółne

wrażenie robią drewniane rzeźby, przydrożne kapliczki i twórczość lokalnych artystów. To właśnie one tworzą niepowtarzalny klimat tej okolicy i są świadectwem tego, jak kreatywność i zapał twórczy mogą okazać się zaraźliwe i zmienić oblicze lokalnej społeczności.

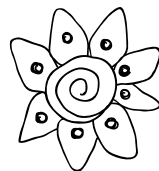
Wszystko zaczęło się od Marianna Adamskiego z kolonii Sobiska.

To on w latach 60. XX wieku, pod wpływem swojego kuzyna Henryka Wierzchowskiego z ośrodka sierpeckiego, sięgnął pierwszy raz po dłuto i zaczął rzeźbić w lipowym drewnie.

Za jego przykładem poszli sąsiedzi i krewni, m.in.:

- Tadeusz Cząkała
- Zenon Adamski
- Tadeusz Adamski
- Elżbieta Adamska
- Ryszard Sęk
- Bolesław Suska
- Marian Łubianka
- Jan Kęćko
- Tadeusz Lemieszek

- Stanisław Fotyga
- Adam Wydra
- Zbigniew Kęćko
- Krzysztof Pycka
- Grzegorz Adamski

To właśnie oni stali się współtwórcami pierwszej, wyjątkowej społeczności rzeźbiarzy i pasjonatów, którzy zmienili oblicze lokalnej sztuki i stworzyli własny unikalny styl.

Co go wyróżnia?

- prosta i oszczędna forma,
- wyrazista ekspresja,
- odwaga w kształtowaniu postaci,
- bogata i odważna kolorystyka.

W krótkim czasie styl ten zdobył uznanie w całej Polsce.

Działalność społeczności była na tyle prężna, że już w 1965 roku powstał Łukowski Ośrodek Rzeźby Ludowej. Był to swoisty fenomen – na terenach, gdzie wcześniej nie istniała adna tradycja rzeźbiarska, powstał rozpoznawalny styl ceniony zarówno przez znawców sztuki ludowej, jak i zwykłych miłośników tradycji.

CZY WIESZ, ŻE...

Jeden z lokalnych rzeźbiarzy, Zbigniew Kęćko, wykonał drewnianą kapliczkę, którą podarowano Janowi Pawłowi II podczas jego pielgrzymki do Siedlec?

Rozwijanie wspólnego stylu było możliwe m.in. za sprawą bliskiej współpracy i możliwości uczenia się od siebie wzajemnie. Społeczność rzeźbiarzy z gminy Adamów i okolic regularnie spotykała się na plenerach – plener rzeźbiarski to zorganizowana wspólna praca twórcza na świeżym powietrzu. Dzięki takim spotkaniom młodzi artyści mogli się uczyć od starszych, a tradycja i umiejętności mogły być przekazywane kolejnym pokoleniom. Takie plenery wielokrotnie organizowano w Woli Gułowskiej, Woli Okrzejskiej czy nawet w Dworcu „Reymontówka” w Chlewiskach – miejscu, gdzie przez lata mieszkał i tworzył Władysław Reymont.

Twórczość artystów z okręgu łukowskiego szybko wyszła poza granice regionu. Wystawy, nagrody, artykuły prasowe i prezentacje telewizyjne sprawiły, że o rzeźbach z Ziemi Łukowskiej usłyszała cała Polska.

RZEŻBA LUDOWA – CZYLI CO?

To drewniane figurki świętych i ludzi, malowane żywymi barwami. W dawnych czasach rzeźba ludowa miała charakter sakralny – przedstawiała patronów chroniących domostwa przed pożarami, powodzią czy innymi nieszczęściami. Obok tego tworzono też sceny z życia wsi: kobiety przy pracach domowych, rolników z narzędziami, zwierzęta czy płaskorzeźby obrazujące ludowe zwyczaje. Rzeźbiarze na ziemi Łukowskiej (w tym w gminie Adamów) rzeźbili zwykle w drewnie lipowym. Ich prace trafiały nie tylko do muzeów czy, kościołów, ale także do kolekcji prywatnych! Typowe przedstawienia to: święci patroni (św. Jan Nepomucen, św. Roch, św. Florian), a także postaci aniołów i pasterzy.

CZY WIESZ, ŻE...

Rzeźba ludowa to często rodzinny warsztat – wielu artystów uczyło swoje dzieci wnuki, a nawet żony! Elżbieta Adamska, żona Tadeusza Adamskiego swoją przygodę z rzeźbiarstwem rozpoczęła od malowania rzeźb męża! Dopiero z czasem zaczęła tworzyć własne niewielkie figurki.

RZEŻBA W PRL

Wyobraź sobie kolorowe figurki świętych, zwierząt i kwiatów... które ktoś musiał zrobić tak, żeby państwo było zadowolone! W PRL rzemiosło ludowe miało status „socjalistycznej kultury ludowej”, a twórcy z jednej strony byli wspierani przez państwo, z drugiej, także i kontrolowani. Konkursy i stypendia pomagały artystom, ale też i narzucały,

co mają tworzyć, aby wpisywać się w szerszą doktrynę wpisującą się w wizję kraju. Mimo to, rzeźbiarze potrafili puścić wodze wyobraźni i zachować zarówno indywidualizm, jak i kreatywność! Każda postać miała w sobie coś wyjątkowego – czasem śmieszny detal, czasem ukrytą historię.

POZNAJ RZEŹBIARZY Z REGIONU!

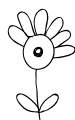
- **Marian Adamski (1929–2007)** – zwany prekursorem łukowskiego ośrodka rzeźby ludowej. Zadebiutował rzeźbiąc Chrystusa Frasobliwego, a potem wykonywał zarówno postacie świętych, jak i codzienne sceny z życia wsi. Jego rzeźby pokrywane były kolorową polichromią. Adamski zdobywał liczne nagrody – m.in. II nagrodę na konkursie „Współczesna Sztuka Ludowa Lubelszczyzny” (1969) oraz I nagrodę w konkursie „Polska Szopka Ludowa” (1971). Otrzymał prestiżową Nagrodę Oskara Kolberga oraz Złoty Krzyż Zasługi. Jego prace były wystawiane nie tylko w Polsce, ale też za granicą – m.in. we Włoszech, Niemczech, Francji, Szwajcarii, Kanadzie i USA.
- **Zenon Adamski (1952–2012)** – najstarszy syn Mariana Adamskiego, kontynuował rodzinne tradycje rzeźbiarskie, ale szybko

Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

nadał im własny, niepowtarzalny charakter. Swoją przygodę z rzeźbą rozpoczął już jako piętnastolatek. Na początku inspirował się twórczością ojca, z czasem jednak wypracował swój własny styl – jego rzeźby wyróżniały się frontalnym układem postaci i spokojną, stonowaną kolorystyką. Tworzył zarówno figury świętych i sceny religijne, jak i wizerunki mieszkańców wsi oraz scenki z codziennego życia. Współorganizował liczne plenery rzeźbiarskie w Woli Gułowskiej, Woli Okrzejskiej i Chlewiskach. Dzięki jego pasji i energii w Woli Gułowskiej powstała pierwsza w regionie Szkoła Rzeźby Ludowej – miejsce, w którym młodzi ludzie mogli odkrywać swój talent i uczyć się sztuki rzeźbienia. Zenon był nie tylko artystą, ale też wspaiałym nauczycielem i mentorem.

- **Tadeusz Cąkała (1927–1975)** – sąsiad Mariana, uczył się rzeźbienia u tego samego mistrza (Wierzchowskiego). Jego figury wyróżniał symetryczny i monumentalny styl. Rzeźbił świętych, zwierzęta, ptaki i sceny wiejskie. Zdobywał główne nagrody w konkursach rzeźby ludowej Lubelszczyzny i warszawskiej, a jego prace pokazywano w wielu krajach Europy i Ameryki.
- **Ryszard Sęk (1936–2001)** – rozpoczął rzeźbienie w młodości po sukcesach Mariana Adamskiego

i Tadeusza Cąkały. Tworzył świętych i ludzi w jaskrawych kolorach, bardzo starannie wykonując detale. W 1971 r. zdobył II nagrodę w ogólnopolskim konkursie „Polska Szopka Ludowa” w Warszawie. Jego prace trafiły do licznych muzeów (największa kolekcja – w Muzeum Lubelskim).

- **Jan Kęcko (1929–2007)** – pochodził z Dąbrówki. Sztuką rzeźbienia zainteresował się dość późno, bo dopiero około pięćdziesiątego roku życia. Tworzył głównie postacie świętych i sceny z życia codziennego na wsi. W jego pracach często pojawiał się także diabeł – przedstawiany z przymrużeniem oka, jako element ludowego humoru. Rzadziej wykonywał płaskorzeźby, skupiając się na rzeźbie figuralnej. Swoje dzieła malował samodzielnie,

Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

używając żywych, ludowych barw. Współpracował z Czepelią i Desą, uczestniczył w licznych plenerach rzeźbiarskich, m.in. w Woli Gułowskiej, a także w konkursach i wystawach sztuki ludowej. Rzeźby Jana Kęcki można

dzisiaj oglądać w muzeach w Łukowie, Białej Podlaskiej i Siedlcach.

- **Tadeusz Lemieszek (1934–2012)** – zaczął rzeźbić w 1967 r. Jego figury charakteryzowały się smukłością i solidną proporcją. Brał udział w wielu wystawach i konkursach folkowych (m.in. „Sienkiewicz i bohaterowie” czy wystawach sztuki ludowej woj. siedleckiego). Jego rzeźby pokazywano także zagranicą – w Finlandii, Niemczech, Kanadzie, Francji, Szwecji, Austrii czy Rosji.
- **Bolesław Suska (1919–2011)** – rozpoczął działalność twórczą w 1970 r., już rok później uczestniczył w pierwszym ogólnopolskim konkursie rzeźbiarskim. Reprezentował sceny narracyjne ze zdobioną dekoracją. W 1975 r. miał indywidualną wystawę w Warszawie, a w 1981 r. otrzymał Nagrodę im. Oskara Kolberga – najwyższe wyróżnienie dla twórców ludowych.
- **Marian Łubianka (1946–2019)** – zainspirowany przez sąsiadów zaczął rzeźbić w 1970 r. Jego specjalnością

Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

są płaskorzeźby z życiem kobiety i gospodarstwa wiejskiego. Wielokrotnie prezentował swoje prace na konkursach i kiermaszach, a jego prace zakupiły polskie muzea.

- **Tadeusz Adamski (1956–2023)** – syn Mariana Adamskiego, zaczął rzeźbić już jako nastolatek, podpatrując ojca. Tworzył figuralne rzeźby o tematyce religijnej i sceny z życia wsi, często z ptakami i zwierzętami. Od 1971 r. aktywnie startował w konkursach ludowych – zdobywał główne nagrody i wyróżnienia w ogólnopolskich przeglądach (np. konkursach dla młodzieży wiejskiej i szopek bożonarodzeniowych). Jego prace wystawiano w całym kraju (Lublin, Łuków, Siedlce, Kraków itp.) i wielokrotnie za granicą (m.in. w Berlinie, Wiedniu, Paryżu czy Hamburgu). Za twórczość otrzymał Nagrodę Młodych im. Stanisława Wyspiańskiego (1990) i odznaczenie „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.
- **Elżbieta Adamska (ur. 1959)** – rzeźbiarkę wprowadził w świat rzeźby jej mąż, Tadeusz Adamski, a sama zaczęła tworzyć w 1980 roku. Początkowo skupiała się na malowaniu

rzeźb męża, by z czasem rozpocząć własną twórczą drogę. Jej wczesne prace to drobne figury – bukiety kwiatów, ptaki, zwierzęta oraz małe postacie świętych, aniołów i dawnych mieszkańców wsi. Rzeźby Adamskiej wyróżniają się niewielkimi rozmiarami i starannym, precyzyjnym malowaniem. Artystka prezentowała swoje prace na licznych konkursach – m.in. „Między Wisłą a Bugiem” i „Sztuka Ludowa Południowego Podlasia i Wschodniego Mazowsza” – a także w plenerach i wystawach w Polsce, Niemczech i Francji.

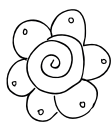

- **Adam Wydra (1953–2024)** – rzeźbił od 1974 r., w młodości zafascynowany dziełami swojego teścia Wacława Suski. Robił barwne, polichromowane grupy rzeźb (także płaskorzeźby) o tematyce sakralnej i wiejskiej. Chętnie uczestniczył

Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

CZY WIESZ, ŻE...

Twórcy z gminy Adamów często wykonywali kolorowe szopki bożonarodzeniowe oraz „żywe” sceny biblijne czy historyczne. Dzięki temu prace te opowiadały historie znane każdemu mieszkańcowi wsi.

w plenerach rzeźbiarskich i konkursach. Jego prace trafiły do zbiorów muzeów w Warszawie, Krakowie, Lublinie, a także do prywatnych kolekcji za granicą. W 1985 r. zdobył Nagrodę Wyspiańskiego, a w 2011 r. – Złoty Krzyż Zasługi.

- **Stanisław Fotyga (ur. 1959)** – pochodzi z Sobisk. Sztuką rzeźby zainteresował się w drugiej połowie lat 70. Tworzy zarówno rzeźby, jak i płaskorzeźby o różnorodnej tematyce – od motywów religijnych po sceny z życia codziennego. W malowaniu swoich prac często pomagała mu żona, Hanna. S. Fotyga współpracował z Cepelią, Desą oraz muzeami w Lublinie, Krakowie i Warszawie. Brał udział w wielu konkursach, kiermaszach i plenerach rzeźbiarskich, a także w kilku wystawach zagranicznych, gdzie jego prace cieszyły się dużym zainteresowaniem.
- **Grzegorz Adamski (ur. 1979)** – syn Zenona Adamskiego. Wychował się wśród warsztatu rodziców i dziadka, kontynuuje rodzinne tradycje. Tworzy pełne rzeźby i płaskorzeźby o tematyce religijnej i świeckiej. Brał udział w konkursach (m.in. „Między Wisłą a Bugiem” w Lublinie) oraz licznych plenerach i targach sztuki ludowej.
- **Zbigniew Kęćko (ur.1959)** – wykonuje rzeźby i płaskorzeźby o różnorodnej

Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

tematyce: sakralnej, historycznej i świeckiej. Jego prace charakteryzują się żywą kolorystyką i bardzo starannie malowanymi szczegółami. Stosuje polichromię, czyli malowanie drewnianych form, co dodaje rzeźbom koloru i wyrazu. Podczas obchodów 50-lecia Łukowskiego Ośrodka Rzeźby Ludowej (w 2015 roku) otrzymał odznakę honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”

Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

i Dyplom Powiatu Łukowskiego.

- **Krzysztof Pyc-ka (ur. 1964)** – rzeźbi od 1980 r., samodzielnie zdobywając wiedzę i umiejętności. Pierwsze prace powstały już w szkole podstawowej, gdy przy użyciu szczyryka strugał figury w sosnie i lipie. Sukces w sprzedaży pierwszych rzeźb zachęcił go do dalszego rozwijania warsztatu. Pyc-ka tworzy według „wyobrażonego wzorca”, czerpiąc inspiracje z otaczającego go świata. Wśród jego prac dominują rzeźby zwierząt i postaci świętych, a także

elementy sztuki, które ozdobił ołtarze i ambony kościołów w Wojcieszkowie, Wodyniu, Urszulinie i Adamowie. Jego dzieła można oglądać w muzeach w Łukowie, Lublinie i Toruniu, a artysta zdobywał nagrody w licznych konkursach rzeźbiarskich.

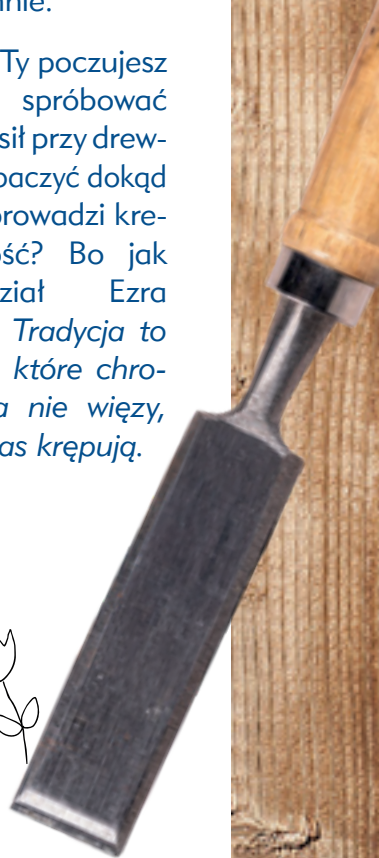
Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

Rzeźba ludowa naszego regionu to nie tylko dawna tradycja – to bogate źródło inspiracji pokazujące, jak wiele można osiągnąć poprzez współpracę, kreatywne spędzanie czasu, próbowanie nowych rzeczy i uczenie się od siebie wzajemnie.

Zdjęcie pochodzi z archiwum prywatnego Grzegorza Adamskiego

Może i Ty poczujesz ochotę spróbować swoich sił przy drewnie i zobaczyć dokąd Cię zaprowadzi kreatywność? Bo jak powiedział Ezra Pound: *Tradycja to piękno, które chronimy, a nie więzy, które nas krępują.*

CZY WIESZ, ŻE...

Drewno lipowe jest materiałem chętnie wybieranym przez rzeźbiarzy. Dlaczego? Cechuje je miękkość, jednorodna struktura, neutralny kolor oraz lekkość.

„Mini-przewodnik po tradycji rzeźbiarskiej gminy Adamów”

powstał w ramach projektu *Dłutem pisane – tradycje rzeźbiarskie okręgu łukowskiego* realizowanego przez Fundację Go’n’Act w 2025 r. Celem projektu jest popularyzacja unikalnej tradycji regionu poprzez działania edukacyjne, artystyczne i integracyjne skierowane do dzieci i młodzieży z gminy Adamów.

Fundacja Go’n’Act powstała w 2015 roku z myślą o dzieciach, młodzieży i młodych ludziach. Realizuje zarówno projekty lokalne, regionalne, jak i o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Nadrzędnym celem fundacji jest szeroko rozumiane wspieranie rozwoju i dobrobytu dzieci, młodzieży i młodych ludzi, w szczególności poprzez

działalność edukacyjną, kulturalną i pomocową. Wierzymy, że to właśnie młode pokolenie jest sercem całego społeczeństwa.

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

Więcej informacji na temat projektu oraz publikacja w wersji elektronicznej na:

goandact.org/dlutem-pisane

Opracowanie merytoryczne: Claudia Chovgrani

Konsultacje: Alicja Kosińska

Zdjęcia: Bartosz Łukasiuk

Opracowanie graficzne: Katarzyna Makowiecka

@Copyright by Fundacja Go’n’Act

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze Tradycje.

Ministerstwo
Edukacji Narodowej